

Kestva surve sündroom

Crush- sündroom

Marju Peärnberg

Mõiste

- ***Crush-sündroom*** – *jäsemete lihaste muljumised, nekroosid, ka sisemiste organite kudede kahjustused pärast pikajalist surve all olemist*
- tekib inimkeha osalise või täieliku pikaajalise (vähemalt 4—6 tundi kestva) immobilisatsiooni või kompressiooni (surve) tingimustes
- tegemist vereta jäänud kudede isheemiast ja nekroosist tingitud süsteemsete muutuste kompleksiga. Pole lõpuni selge.

Crush sündroom

- kui kompressioon lõpeb või lõpetatakse, käivitub üheaegselt kolm protsessi, millest igaüks võib põhjustada kannatanu surma:
  - Kompressiooni lõppedes liigub hapnikurikas veri kahjustatud kudedesse, veresooned laienevad, suur hulk verd koguneb kahjustatud piirkonda, põhjustades vähesest ringleva vere mahust šoki
  - Jääkproduktid satuvad vereringesse, põhjustades atsidoosi (on kudede happelisus, ka happemürgistusseisund, kus kehavedelike liigse vesinikuioonide sisalduse tulemusel langeb pH alla normväärtuste See tähendab, et happe ja leelise tasakaal veres on häirunud, hüperkaleemiat (on vere normaalsest kõrgem kaaliumisisaldus) jne
  - Lagunevast lihaskoest tekkiv müoglobiin ummistab neerud- neerupuudulikkus

Crush- sündroom- pikaajalisest survest kehale

- Liiklusõnnetused, õnnetused ehitusobjektidel, varingud, plahvatused, töötamine kõrguses
- Luumurrud, kudede turse, sisemine verejooks, siseelundite vigastused, lülisamba vigastused.
- Kudede kahjustus, šokk- koevedelik imbub kahjustuskohta, mürgised ained pääsevad vereringesse
- Eluohtlik, välditav
- Tekib inimkeha osalise või täieliku pikaajalise surve tingimustes (15min) (erinevad andmed allikatest)
- Koed jäävad vereta, hapnikupuudus, nekroos, muutused kudedes

Crush sündroom

- Crush-sündroomi on vahel raske diagnoosida, kuna kliiniline pilt ei pruugi olla väljendunud esimestel tundidel ja muud vigastused nõuavad rohkem tähelepanu (traumamehhanism!)
- tundlikkuse häired, motoorsed häired ja naha sinakas varjund, punktikujuline nahaalune verevalum (rindkere muljumisel)

Esmaabi

- Enda ohutus!
- Helista 112
- Vabasta kiiresti kannatanu raskuse alt või taga hingamine
- Sulge suured verejooksud, kata haavad
- Toeta luumurru kahtlusega kohti
- Šoki ennetus- lamama, jalad üles, kata soojalt, valu vähendamine
- Teadvus, hingamine
- Vajadusel elusta 30:2

Kui surve on kestnud üle 15 minuti

- Enda ohutus
- Helista 112
- Julgusta kannatanut
- Teadvus, hingamine
- Vajadusel elusta 30:2